

Datum: 2024-06-12

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.se

Ärendenummer: SLK-2024-00323

Kopia till: marie.torn@regeringskansliet.se

Diarienummer: U2024/00726

Göteborgs Stads yttrande över remiss från Utbildningsdepartementet – Skolor mot brott (SOU 2024:17)

Göteborgs Stads övergripande bedömning är att förslagen i betänkandet kan leda till ett förtydligande av utbildningsväsendets och kommuners ansvar för det brottsförebyggande arbetet. Genom att i skollagen reglera förskolors och skolors brottsförebyggande ansvar stärks möjligheten för kommunen att ta sitt geografiska områdesansvar, oberoende av om skolenheterna drivs i kommunal eller fristående regi.

Göteborgs Stad delar utredningens analys av att minskad brottslighet i skolväsendet och i samhället i stort ger stora humanitära och samhällsekonomiska vinster. Göteborgs Stad delar dock inte utredningens bedömning att de nya åtaganden som föreslås enbart är av begränsad omfattning. Förslagen är kostnadsdrivande, bland annat i form av ökad administration och utbildning av skolpersonal. Vissa av de uppgifter som utredningen föreslår kräver även specialistkompetens vilket skolorna vilket utredningen inte tagit hänsyn till att skolorna inte besitter i dagsläget. Bedömningen är därför att förslagen kommer att innebära större kostnader än vad utredningen uppskattat.

Skolväsendets kärnuppdrag är kunskapsuppdraget och värdegrundsuppdraget. Hela samhället har ett ansvar för att tillsammans arbeta för att förebygga och förhindra brott. Skolväsendets främsta bidrag är här att erbjuda en god utbildning och undervisning. Att utbildningssystemet, från förskola till vuxenutbildning, lyckas med sina kärnuppdrag är i sig en avgörande skyddsfaktor mot normbrytande beteende och kriminalitet. Förslagen i föreliggande utredning innebär nya åtaganden för skolväsendet och det är här av största vikt att skolväsendet tillförs resurser i motsvarande grad. Om detta inte görs inte finns det en uppenbar risk för att de nya åtaganden kommer att ta resurser från skolväsendets kärnuppdrag vilket i värsta fall kan medföra att utredningens förslag är kontraproduktiva.

Skolornas brottsförebyggande arbete

Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att skolornas brottsförebyggande ansvar behöver tydliggöras och regleras i skollagen. Förväntningarna på utbildningsväsendet att agera brottsförebyggande är höga, och genom att i lagen ange vad som förväntas av dem och vad deras arbete syftar till, skapas förutsättningar för att leva upp till ansvaret och för en ändamålsenlig samverkan mellan de kommunala aktörerna. Göteborgs Stad har en systematisk process för kunskapsbaserade lägesbilder som skulle stärkas ytterligare om skolornas ansvar tydliggörs i skollagen.

På så sätt skapas bättre förutsättningar att inkludera även fristående huvudmäns lägesbilder som ett underlag i stadens övergripande lägesbild för brott och otrygghet.

Vad gäller förslaget att skolan ska kartlägga brottslighet som förekommer i samband med verksamheten så ser Göteborgs Stad behov av ett tydliggörande av hur skolans redan befintliga kartläggningsarbete ska integreras och samspela med förslaget. Staden efterfrågar även ytterligare vägledande material kring vilka uppgifter som skolorna förväntas kartlägga. För att minimera risken för dubbelarbete och ökad administration, och därmed inskränka på skolornas möjligheter att bedriva pedagogisk verksamhet, behöver det vara tydligt hur kartläggningen ska genomföras. Varje skolenhet genomför årligen systematiska kartläggningar av kränkande behandling och diskriminering och tar fram en åtgärdsplan. I detta ingår redan en stor del av den brottslighet som idag finns på skolorna och att arbeta med elevernas skolmiljö är en kompetens varje skolenhet redan idag besitter.

Utredningen föreslår att respektive skolenhet även ska ta fram en lägesbild över brottsligheten och ta fram en åtgärdsplan för denna. Detta bedöms dock vara en mer tidskrävande uppgift än vad utredningen antagit. För uppgiften krävs även kompetens som inte idag finns inom varje skolenhet och uppgiften riskerar att ta resurser från det pedagogiska uppdraget. Göteborgs Stads bedömning är att arbetet med brottsförebyggande åtgärder behöver göras samlat, med centralt samordnade resurser och med särskilt fokus på de skolor och verksamheter där det finns ett identifierat behov.

Beredskap för allvarliga våldssituationer

Göteborgs Stad är över lag positiv till att skolans ansvar att bedriva ett löpande arbete för att hantera och minimera skadeverkningarna av allvarliga våldssituationer införs i lagen. Staden kan dock konstatera att ett sådant arbete möjliggörs redan under nuvarande lagstiftning och utförs idag av förskolor och skolor inom staden. Betänkandets förslag är skrivna på en generell nivå och riskerar att skapa otydlighet kring vad som ytterligare förväntas av skolenheterna. För att ge ytterligare stöd bör det tydliggöras vad en beredskapsplan i lagens mening ska innehålla och vad som förväntas av personal vid skolorna i händelse av en allvarlig våldssituation. Det finns idag riktlinjer från såväl Skolverket som MSB och här efterlyses samstämmiga och tydliga budskap från statliga aktörer.

Tillträde till verksamhetens område

Göteborgs Stad bedömer att huvudmannen redan under nuvarande lagstiftning har möjlighet att kontrollera och begränsa allmänhetens tillträde på förskolor och skolor. Förskolor och skolor som har behov av att reglera vilka som har tillträde till lokalerna vidtar redan åtgärder i form av fysiska säkerhetslösningar och rutiner vid besök och vid hämtning/lämning. Till skillnad mot vad som gäller idag innebär utredningens förslag att huvudmän ges en skyldighet att se till att åtgärder vidtas för att obehöriga personer inte ska ges fritt tillträde till verksamhetens område. Staden är i grunden positiv till förslaget då det skapar en tydlighet gentemot det omgivande samhället att det är skolan som avgör vilka som får vistas inom skolområdet. Förslaget kan dock komma att medföra merarbete i form av bland annat ökad administration, vilket för vissa verksamheter kan ses som överdrivet.

Anmälningsskyldighet vid misstanke om brott

Göteborgs Stad ställer sig positivt till att det förtydligas när en skola ska göra en polisanmälan av en elev. Att det finns en skyldighet att i vissa fall göra en polisanmälan medför en tydlighet av skolans ansvar för såväl skolpersonal som för elever och vårdnadshavare. Utredningens förslag kan dock medföra tolkningssvårigheter. Framför

allt gäller detta när polisanmälan av icke straffmyndiga aktualiseras men även i frågor kopplade till sekretess. Göteborgs Stad anser därför att det är nödvändigt att det finns tydliga anvisningar och stödmaterial framtaget i tid till att den föreslagna anmälningsskyldigheten träder i kraft och välkomnar därför utredningens förslag att Skolverket ska ges i uppdrag att ta fram allmänna råd kring bestämmelsens tillämpning. Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att den föreslagna anmälningsskyldigheten inte bör gälla i förskolan.

Undersökning av väskor och andra föremål

Utredningens förslag innebär att rektorn får besluta undersökning av väskor och andra föremål som eleven har, eller har haft med sig, till skolan om det nödvändigt för att begränsa risken för allvarigare ordningsstörningar eller upprätta säkerheten i skolan. Göteborgs Stad är i sak positiv till förslaget då det ger skolan utökade möjligheter att förhindra att oönskade föremål förs in i skolan. Viktigt att poängtera är att skolan även framgent i första hand arbeta relationellt och i samförstånd med elever för att få möjlighet att undersöka väskor.

Stadens uppfattning är att möjligheten att fatta beslut om att undersöka elevers väskor inte bör begränsas till skolområdet. Behovet av att kunna undersöka väskor och andra föremål kan även vara högst relevant när eleverna befinner sig utom skolområdet men är i undervisning/utbildning, exempelvis vid skolutflykter, besök på olika evenemang etcetera.

Då de föreslagna bestämmelserna innebär att rektorns beslut att undersöka väskor ska gälla en viss dag, samt att elever och vårdnadshavare ska informeras på förhand, möter inte de föreslagna förändringarna helt de behov som uppstår i skolan. När behov uppstår att undersöka en väska beror det vanligen på att skolpersonal fattat misstanke om att en enskild elev har med sig ett otillåtet föremål till skolan. Det kan därför finnas fog för att i det fortsatta utredningsarbetet pröva om det i vissa fall ska finnas en möjlighet för skolan att i efterhand informera elever och vårdnadshavare om skälen för undersökningen. Göteborgs Stad ser även att det kan finnas anledning att förtydliga när det är ett rektorsbeslut att undersöka väskor och när det är polisens ansvar.

Tillämpningen av de föreslagna möjligheterna för rektor att besluta om undersökning av väskor kan ge upphov till konflikter och kränkings- eller diskrimineringsanmälningar mot rektor och skolpersonal. Detta belyser vikten av att skolan är väl förberedd om/när kontrollen genomförs. I praktiken innebär förslaget att utsedd skolpersonal kommer att utföra en myndighetsuppgift som skiljer sig från de uppgifter som vanligtvis åligger skolans olika personalkategorier. Detta medför att skolorna behöver göra en bedömning av eventuella risker olika arbetsmoment kan medföra samt vilken kompetens som behöver tillföras den personal som ska genomföra undersökningen. Förslagen innebär även att frågor om arbetskyldighet i förhållande till anställdas befattningar kan komma att aktualiseras.

Respekt för lagar och andra regler

Vikten av att respektera lagar och regler redan förmedlas genom de skrivningar som finns i skollagen och läroplanerna. Göteborgs Stad har dock inga invändningar mot att detta förtydligas ytterligare på det vis som utredningen föreslår.

Genomförande och ikraftträdande

Göteborgs Stad ser positivt på att statliga myndigheter, såsom Skolverket, BRÅ, MSB och Polismyndigheten ges i uppdrag att ta fram kunskapshöjande och vägledande material för att möjliggöra för förskolor och skolor att efterleva lagkraven. Detta bör vara på plats innan lagens ikraftträdande. I arbetet med att ta fram stödjande strukturer förutsätts att kommunerna involveras för att säkerställa ett ändamålsenligt stöd.

Vid behandling av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Ordföranden Jonas Attenius (S) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som anges ovan enligt yrkande från S, V och MP den 10 juni 2024, se bilaga.

Axel Josefson (M) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som anges ovan inklusive den text som föreslås ersättas enligt yrkande från S, V och MP den 10 juni 2024, se bilaga.

Vid omröstning röstade Daniel Bernmar (V), Blerta Hoti (S), Jenny Broman (V), Marina Johansson (S), Karin Pleijel (MP), tjänstgörande ersättaren Johannes Hulter (S) och ordföranden Jonas Attenius (S) för bifall till Jonas Attenius yrkande.

Axel Josefson (M), Martin Wannholt (D), Elisabet Lann (KD) samt tjänstgörande ersättarna Nina Miskovsky (M) och Anneli Rhedin (M) röstade för bifall till Axel Josefsons yrkande.

Kommunstyrelsen beslutade med sju röster mot fem att bifalla Axel Josefsons yrkande.

Göteborg den 12 juni 2024

Göteborgs kommunstyrelse

Jonas Attenius

Mathias Sköld

Yrkande angående – Remiss från Utbildningsdepartementet - Skolor mot brott (SOU 2024:17)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Byta ut följande text "Göteborgs Stads övergripande bedömning är att förslagen i betänkandet kan leda till tryggare miljöer inom utbildningsväsendet och stärka kommuners möjlighet att leva upp till lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete." till "Göteborgs Stads övergripande bedömning är att förslagen i betänkandet kan leda till ett förtydligande av utbildningsväsendets och kommuners ansvar för det brottsförebyggande arbetet." på sida ett.
2. Yttrande över remissen Skolor mot brott (SOU 2024:17) i enlighet med bilaga 2 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, översänds till Utbildningsdepartementet med gjorda ändringar.

Yrkande

Skolväsendets kärnuppdrag är kunskapsuppdraget och värdegrundsuppdraget. Hela samhället har ett ansvar för att tillsammans arbeta för att förebygga och förhindra brott. Skolväsendets främsta bidrag är i detta sammanhang att erbjuda en god utbildning och undervisning för alla barn för alla barn. Att utbildningssystemet, från förskola till vuxenutbildning, lyckas med sina kärnuppdrag är i sig en avgörande skyddsfaktor mot att ungdomar hamnar i kriminalitet, vilket bland annat Polismyndigheten har konstaterat vid flera tillfällen. Förslagen i föreliggande utredning innebär nya åtaganden för skolväsendet som inte finansieras tillräckligt. Detta behöver hanteras på ett seriöst sätt, vilket innebär att kommunerna får full kompensation för alla nya uppdrag. I annat fall riskerar utredningens förslag att bli kontraproduktiva.